

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט פלילי מדיניות התביעה - סוגי עבירות ומבצעי עבירה
תאריך: ח' אדר ב' התשנ"ב, 13 מרץ 1992 עדכון: כ"ג תמוז התשס"ב, 3 יולי 2002; כ' אב 25 אוגוסט 2005 מספר הנחיה: 4.1102 (51.051א)	הנחיות לתובעים בנושא העמדה לדין בעבירת ה"סוב-יודיצה"

הנחיות לתובעים בנושא העמדה לדין בעבירת ה"סוב-יודיצה"

הוראת החוק שעניינה איסור פרסומים על עניין התלוי ועומד בפני בית המשפט – Sub judge – תוקנה בתשס"ב, וצמצמה בכך באופן משמעותי ביותר את היקפו של האיסור. הצמצום ניכר בשניים:

א. תחולתו של האיסור אינה מתפרשת על כל ההליכים השיפוטיים, כפי שהיה בעבר, אלא על הליכים פליליים בלבד.

ב. היסוד הנפשי הנדרש בו הוא של מטרה מיוחדת - מטרה להשפיע על ההליך השיפוטי, או חלופתה ההולמת את הלכת הצפיות. (בעבר די היה ברשלנות - רשלנות להיות המשפט "תלוי ועומד" - כיסוד נפשי לקיומה של העבירה. ר' ע"פ 696/81 אזולאי נ' מדינת ישראל, פ"ד לו(2) 565).

תיקונו של החוק משקף הכרעה נורמטיבית של המחוקק, שביקש לשנות את נקודת האיזון בין שני האינטרסים הנוגדים בסוגיה זו - האינטרס של חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת, מזה, והאינטרס של טוהר ההליך השיפוטי, מזה. הוראת החוק המתקנת, המצמצמת כאמור את היקפו של האיסור, מטה את נקודת האיזון הקודמת לטובתו של חופש הביטוי.

גם בעבר, טרם התיקון האמור, נעשה שימוש נדיר ביותר בהוראת החוק האמורה, ובודדים המקרים, שבהם החליטה התביעה להעמיד לדין בגינה. הדעת נותנת, כי עתה, משהביע המחוקק את דעתו, כי יש לצמצם את האיסור, בוודאי שאין מקום להרחיב את השימוש בו.

יחד עם זאת, בחר המחוקק שלא לבטל כליל את האיסור כפי שהיה בידיו לעשות. הצעת חוק לביטול מוחלט של האיסור (הצעות חוק 3010 טו' בסיון תשס"א, 6.6.01, בעמ' 62) נדחתה על ידי המחוקק, ובמקום זאת הוחלט, לצמצמו. להלן לשונו של סעיף 71 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, כתיקונו:

71. מניעת פגיעה בהליך פלילי

(א) לא יפרסם אדם דבר על ענין פלילי התלוי ועומד בבית משפט במטרה להשפיע על מהלך המשפט או על תוצאותיו, וראייה מראש את ההשפעה האמורה כאפשרות קרובה לוודאי כמוה כמטרה להשפיע, והכל אם יש בפרסום כדי להשפיע כאמור.

(ב) לענין סעיף זה "ענין פלילי התלוי ועומד בבית משפט" – משעה שהוגשה לבית המשפט באותו ענין בקשה למתן צו מעצר או משעה שהוגש לו כתב אישום, לפי המוקדם, עד שהחליט התובע שלא להגיש כתב אישום, ואם הוגש כתב אישום – עד סיום ההליכים.

(ג) איסור הפרסום אינו חל על פרסום ידיעה בתום לב על דבר שנאמר או שאירע בישיבה פומבית של בית-משפט.

(ד) העובר על הוראות סעיף זה, דינו - מאסר שנה אחת."

ביסוד העובדתי של העבירה נדרשת נסיבה ש"יש בפרסום כדי להשפיע" "על מהלך המשפט או על תוצאותיו". יסוד זה לא שונה בתיקון האחרון, ולכן המבחן לגביו הוא אותו מבחן שנקבע בפסיקה ביחס לאיסור טרם תיקונו. המדובר במבחן אובייקטיבי של "האפשרות הסבירה" להשפעה על ההליך השיפוטי (ע"פ 696/81 אזולאי נ' מדינת ישראל, פ"ד לז(2) 565 בעמ' 575 - 576).

נראה, כי עיקר עניינו של האיסור מתמקד בפן ההרתעתי. מטרתה העיקרית של ההעמדה לדין תהיה הרתעתו של המפרסם ושל כמותו, מפרסומים אסורים נוספים - ביחס למשפט זה או למשפט אחר. עניין זה מובהר היטב בשים לב לצורך בשילוב היסוד הנפשי המיוחד: גם כאשר ניתן להוכיח כי יש בפרסום כדי להשפיע על המשפט - ואולי אף ניתן להוכיח זאת בדרגה גבוהה מזו של "אפשרות סבירה" - לא יועמד המפרסם לדין, כל עוד לא הייתה לו מטרה להשפיע השפעה שכזו, או למצער, כל עוד לא צפה את ההשפעה כאפשרות קרובה לוודאי.

ככל שמדובר במדיניות העמדה לדין בעבירה זו, יש לנהוג במדיניות של ריסון ואיפוק, שמבטאת את האינטרסים השונים ובייחוד את החשש מפני פגיעה לא מידתית בחופש הביטוי, שהוא מזכויות היסוד בשיטת המשפט הישראלית, פגיעה שיש בה כדי להשפיע על הענין לציבור בהעמדתו לדין של אדם בעבירה זו.

להלן יפורטו שיקולים שונים, שבחינתם עשויה לסייע בידי התובע בבואו להכריע בשאלת העמדה לדין בעבירה זו. יש לציין, כי חלק מן השיקולים שלהלן - סעיפים א-ג - יפים הן באשר לבחינת התקיימות יסודות העבירה והן באשר לענין לציבור שיש בהעמדה לדין בגין עבירת סוביודיצה:

(א) תוכנו של הפרסום – פרסומים המעוררים חשש ממשי להשפעה אסורה על המשפט:

1. פרסום הכולל הבעת דעה נחרצת בעניין אשמה או חפות, בעניין רמת הענישה הראויה, או בכל עניין מהותי אחר הדורש הכרעה שיפוטית.
2. פרסום הכולל הבעת דעה ברורה על עדויות שנשמעו במשפט ועל מידת מהימנותם של עדים.
3. פרסום ראיות שאינן קבילות בבית המשפט.
4. פרסום דיווח בלתי נכון באופן מובהק על שנאמר או שנעשה בישיבה פומבית של בית המשפט, שיש בו כדי להשפיע על עדים שטרם העידו.

(ב) נסיבות אחרות הקשורות בפרסום:

1. ה"במה" שנבחרה לפרסום, מידת נגישותה לבית המשפט/לעדים ומידת תפוצתה - ככל שה"במה" נגישה יותר ונפוצה יותר, כך עולה החשש להשפעה אסורה.
2. מספר הפרסומים - פרסומים חוזרים ונשנים מעלים את החשש האמור.
3. עיתויו של הפרסום ביחס לקיומו של ההליך השיפוטי - ככל שהעיתוי הינו במהלך המשפט או ההליך הרלוונטי, או סמוך לקיומו, כך גדל החשש להשפעה עליו.

(ג) מושא ההשפעה:

1. ככל שהפרסום מכוון להשפיע על עדים במשפט, להבדיל מהשפעה על בית המשפט עצמו, כך גדל החשש להשפעה על המשפט או תוצאותיו (ר' בג"צ **שפטל נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח'**, פ"ד מג(4) 356 בעמ' 364).

2. גם כאשר ההשפעה מכוונת לבית המשפט עצמו יש להבחין בין ערכאה דיונית לבין ערכאת ערעור; ככל שמדובר בערכאת ערעור, כך קטן החשש להשפעה עליה.

השיקולים המנויים עד כה צריכים להיבחן על ידי התובע להערכת קיומו של היסוד הנסיבתי, האובייקטיבי - היש בפרסום כדי להשפיע על המשפט; כמו גם להערכת קיומם של היסוד הנפשי הנדרש ושל העניין לציבור בהגשת כתב אישום (להלן סעיף ד').

מעבר לאמור עומדים שיקולים נוספים - במישור של העניין לציבור - שיש בכוחם לנתב את מדיניות ההעמדה לדין בעבירה הנדונה:

(ד) העניין והשיח הציבורי במשפט:

1. יש שעניינו של המשפט מעסיק את הציבור לא רק בפן המשפטי הצר שלו - שאלת האשמה או החפות או שאלת העונש הראוי לנאשם - אלא בפנים אחרים ורחבים מן ההכרעה השיפוטית האינדיבידואלית. במקרים "מעורבים" כאלה, יש לנקוט במשנה זהירות בשאלת ההעמדה לדין של המפרסם, כדי שעמידה דווקנית על טוהר ההליך השיפוטי לא תפגע בשיח ציבורי לגיטימי.

2. יש שעניינו של המשפט מעורר שיח ציבורי נרחב אשר התקשורת, על כל ענפיה ובמותיה, דשה בו. גם במקרה זה יש לנקוט במשנה זהירות, כדי שמחד גיסא לא יועמדו לדין כל המפרסמים כולם, ומאידך גיסא - לא תיווצר אפליה בהעמדה לדין של המפרסם האחד ולא של חברו.

העמדה לדין על פי סעיף 71 הנזכר טעונה הסכמה בכתב של היועץ המשפטי לממשלה או של פרקליט המדינה. (ראו גם הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 4.1004 "אישור מוקדם להגשת כתב אישום").

באשר לפרסום קלטת המתעדת חקירתו של חשוד - קיים לכך איסור מיוחד בסעיף 13 לחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002. לכן, ככל שמדובר בפרסום מסוג זה, אין מקום ככלל להיזקק לאיסור הפרסום שבסעיף 71 לחוק בתי המשפט. בענין זה יש לפנות להנחיית פרקליט המדינה בנוגע להפעלת סעיף 13 האמור.